

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ “ΘΕΟΣ, ΚΟΣΜΟΣ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ”

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΧΙΛΙΕΤΙΑ (1018-2018) ΑΠΟ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΥ,
ΥΠΑΤΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Πέμπτη 7 – Παρασκευή 8 Ιουνίου 2018

Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Αμφιθέατρο «AULA»

*Υπό την Ευλογίαν του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κκ. Βαρθολομαίου
και την Αιγίδα της Κοσμητείας της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών*

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΜΠΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

Έναρξη του Συνεδρίου

11.00 Προσέλευση κκ. συνέδρων - Εγγραφές

11.30-12.00: Μήνυμα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κκ. Βαρθολομαίου

Προσφωνήσεις

Του Πρυτάνεως του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητού Μενελάου Αθανασίου Δημοπούλου.

Της Κοσμήτορος της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητριάς Ελένης Καραμαλέγκου.

Του Κοσμήτορος της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητού Αποστόλου Νικολαΐδη.

Του Προέδρου του Επιστημονικού Συνεδρίου Καθηγητού Ε. Μουτσοπούλου, Ακαδημαϊκού.

Του Α' Αντιπροέδρου της Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας Καθηγητού Ν. Χρόνη.

Του Προέδρου της Ενώσεως Ελλήνων Φυσικών, Αν. Καθηγητού Ευστρατίου Θεοδοσίου.

Του Α' Αντιπροέδρου της Ενώσεως Ελλήνων Φυσικών Παναγιώτου Φιλντίση, Καθηγητού Μ.Ε.

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΟΜΙΛΙΑ

Ευάγγελος Μουτσόπουλος, Θωμάς ο Ακυϊνάτης και η μετάφραση των έργων του από τον Δημήτριο Κυδώνη

12.00 ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προεδρείο: Ομ. Καθηγητής Νικόλαος Χρόνης

12.00-12.30: Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος, Η Ελληνική Φιλοσοφία και οι Πατέρες της Εκκλησίας

12.30-12.45 Τιμητική διάκριση προς τον Λίνο Μπενάκη

Περί της προσωπικότητας και του επιστημονικού έργου του Λίνου Μπενάκη θα ομιλήσει ο καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών Χρήστος Τερέζης

12.45-13.45: Λίνος Μπενάκης, τ. Διευθυντής του Κέντρου Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ερευνητής Φιλοσοφίας. Σεμιναριακή εργασία: Η Διεθνής Έρευνα περί του έργου του Μιχαήλ Ψελλού

13.45-14.15: Μικρή Δεξίωση (Προσφορά της Ενώσεως Ελλήνων Φυσικών)

1η Συνεδρία: Αφιέρωμα στην Επιστημονική Έρευνα του Μιχαήλ Ψελλού

Προεδρείο: Καθηγητής Χαράλαμπος Σπυρίδης

14.15-14.45: π. Γεώργιος Μεταλληνός, Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς και η σημασία της θεολογίας του στην εποχή μας

14.45-15.15: Χαράλαμπος Σπυρίδης, Μία καίρια Ψέλλεια διευκρίνιση στο “μουσικό χωρίο” του Πλατωνικού Τιμαίου 35a1-36b6

15.15-15.45: Κέλλυ Μπουρδάρα, Νομικά θέματα του 11ου αιώνα, Ψελλός, Ξιφλίνος, Μαυρόπους

Συζήτηση: 15.45-16.00

2η Συνεδρία: (Συνέχεια)

Προεδρείο: Καθηγητής Παναγιώτης Νιάρχος

16.00-16.30: Ευστράτιος Θεοδοσίου, Μιχαήλ Ψελλός, ο ύπατος των φιλοσόφων

16.30-17.00: Άννα Λάζου, Ιστορική Επίδραση του Μιχαήλ Ψελλού στην Ευρωπαϊκή Διάνοηση: Μιχαήλ Ψελλός – Giordano Bruno και η Επιστημονική Επανάσταση του 17ου αιώνα

17.00-17.30: Ιωάννης Πολέμης, Ο λόγος του Μιχαήλ Ψελλού προς τον Πατριάρχη Μιχαήλ Κηρουλάριο

17.30-17.40: Συζήτηση

17.40-17.50: Διάλειμμα

3η Συνεδρία

Προεδρείο: Καθηγητής Ευάγγελος Χρυσός - Καθηγητής Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης

17.50-18.20: Δημοσθένης Δαββέτας, Η ετερονομία των Χριστιανικών Εικόνων

18.20-18.50: Νίκη Τσιρώνη, Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις στην Εικονομαχική Περίοδο

18.50-19.20: Αχιλλεύς Χαλδαιάκης, Πλατωνικές επιρροές στη θεωρία της Ελληνικής Εκκλησιαστικής Μουσικής

Χορός ψαλτών, οι Μαῖστορες της Ψαλτικής Τέχνης υπό την χοραρχίαν του Καθηγητού Αχιλλέως Χαλδαιάκη (Χορωδία Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ 1^{ΗΣ} ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

**ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ,
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ "ΑΥΛΑ"**

10.30: Προσέλευση κκ. Συνέδρων

4^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία και Επιστήμη

Προεδρείο: Καθηγητής Ξενοφών Μουσάς

10.30-11.00: Κωνσταντίνος Νιάρχος, Γ. Γεμιστού «Περί ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται»

11.00-11.30: Γεώργιος Αραμπατζής, Η Επιστήμη και η Πολιτική στον Μιχαήλ Ψελλό

11.30-12.00: Ξενοφών Μουσάς, Οπτική στο Βυζάντιο και η μεταλαμπάδευσή της στη Δυτική Ευρώπη

12.00-12.20: Κωνσταντίνος Καλαχάνης, Μιχαήλ Ψελλός, Περί Κομητῶν και Γαλαξιών

12.20-12.40: Γεώργιος Τσουκαλάς, Οι πολιτικές και φιλοσοφικές θεωρίες του Ιουλιανού και η απόπειρα εφαρμογῆς τους στην πρώιμη Βυζαντινή Αυτοκρατορία

12.40-12.50: Συζήτηση

5^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία και Πολιτισμός

Προεδρείο: Καθηγητής Γεώργιος Αραμπατζής

12.50-13.20: Φίλιππος Νικολόπουλος, Το Διαλεκτικό Στοιχείο στην Αποφατική Θεολογία του Διονυσίου του Αρεοπαγίτου

13.20-13.50: Γεώργιος Κουμάκης, Πτυχές ερμηνείας του Πλατωνικού Παρμενίδη υπό του Πρόκλου, του Δαμασκίου και του Παχυμέρη

13.50-14.20: Κωνσταντίνα Γογγάκη, Η συμβολή του Ιπποδρόμου της Κωνσταντινουπόλεως στη θριαμβική Αυτοκρατορική Ιδεολογία

14.20-14.40: Ιωάννα Μάστορα, Υπήρχε Σωματική Αγωγή στο Βυζάντιο;

14.40-15.10: Πολύμνια Κατσώνη, Βυζαντινή δημοσιονομική πολιτική, οργάνωση και στόχοι

15.10-15.20: Συζήτηση

15.20-15.30: Διάλειμμα

6^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία - Κοινωνία

Προεδρείο: Καθηγήτρια Ευαγγελία Μαραγγιανού

15.30-16.00: Χρήστος Τερέζης, ο Αρέθας Καισαρείας ως θαυμαστής του Νεοπλατωνικού Πορφυρίου

16.00-16.30: Αθηνά Δημοπούλου, Ελληνική Φιλοσοφία και Ρωμαϊκή Νομική Επιστήμη

16.30-17.00: Κατερίνα Μπαλή, Διασαφήσεις στο γενικό σύστημα διακοσμήσεως ναών

17.00-17.30: Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, Η Βυζαντινή Διπλωματία

17.30-17.40: Συζήτηση

17.40-17.50: Διάλειμμα

7^η Συνεδρία: Βυζαντινή τέχνη

Προεδρείο: Επ. Καθηγήτρια Άννα Λάζου

17.50-18.10: Δημήτριος Σταθακόπουλος, Οι καταβολές της Βυζαντινής ιεράς και θύραθεν μουσικής. Δάνεια - αντιδάνεια και επιρροές σε Ανατολή και Δύση, καθώς και στο Δημοτικό τραγούδι μέχρι σήμερα

18.10-18.40: Δημήτριος Τζουρντός - Δημήτριος Κοτσιφάκος, Μελέτη και αναπαράσταση μουσικών διαστημάτων και σηματοδωμάτων της Εκκλησιαστικής Βυζαντινής Μουσικής με βάση τη μεταρρύθμιση των τριών Μουσικοδιδασκάλων του 1814 και η σημασία της τελικής απόφασης της Επιτροπής του Οικουμενικού Πατριαρχείου του 1881.

ΚΑΤΑΛΗΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Προεδρείο: Καθηγητής Ιωάννης Πολέμης

18.40-19.10 Κωνσταντίνος Νιάρχος, Η δυναμική της συνέχειας της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και τους μετέπειτα χρόνους

ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος

Αραμπατζής Γεώργιος, Αν. Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα ΦΠΨ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γιαλλουρίδης, Χριστόδουλος, Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής, Κοσμήτορας Σχολής Διεθνών Σπουδών, Επικοινωνίας και Πολιτισμού Πάντειο Πανεπιστήμιο

Γογγάκη Κωνσταντίνα, Επ. Καθηγήτρια Εισαγωγής στη Φιλοσοφία και Φιλοσοφίας του Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών,

Δαββέτας Δημοσθένης, Καθηγητής, IESA - Ecole Marché del' artet Métiers de la Culture,

Δημοπούλου Αθηνά, Αν. Καθηγήτρια Ιστορίας του Δικαίου, Νομική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Θεοδοσίου Ευστράτιος, Αν. Καθηγητής Αστροφυσικής, Τμήμα Φυσικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Καλαχάνης Κωνσταντίνος, Δρ. Φιλοσοφίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Καλογεράκος Ιωάννης, Αν. Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κατσώνη Πολύμνια Αναπλ. καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κοτσιφάκος Δημήτριος, Υποψήφιος διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πειραιώς, τμήματος Πληροφορικής, Πτυχιούχος Ανωτέρων Θεωρητικών Μουσικής, Εκπαιδευτικός,

Κουμάκης Γεώργιος, Επ. Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Λάζου Άννα, Λέκτωρ Φιλοσοφικής Ανθρωπολογίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών,

Μάστορα Ιωάννα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Φιλοσοφίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

π. Μεταλληνός Γεώργιος, Καθηγητής Θεολογίας, τ. Κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Μαραγγιανού Ευαγγελία, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Μουτσόπουλος Ευάγγελος, Καθηγητής Φιλοσοφίας, τ. Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημαϊκός

Μπαλή Κατερίνα, Δρ Αρχαιολογίας, Σχολική Σύμβουλος

Μπενάκης Λίνος, τ. Διευθυντής του Κέντρου Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών, ερευνητής Φιλοσοφίας

Μπουρδάρα Κέλλυ, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νιάρχος Κωνσταντίνος, Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Νιάρχος Παναγιώτης, Καθηγητής Παρατηρησιακής Αστροφυσικής, Τμήμα Φυσικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Νικολόπουλος Φίλιππος, Πρ. Επ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης και Πρ. Αν Καθηγητής Παν/μίου Ινδιανάπολης (Athens Campus)

Πολέμης Ιωάννης, Καθηγητής Βυζαντινής Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σπυρίδης Χαράλαμπος, Καθηγητής Μουσικής Ακουστικής-Πληροφορικής, Τμήμα Μουσικών Σπουδών Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Σταθακόπουλος Δημήτριος, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου (Οθωμανικός Πολιτισμός και μουσική), Συνεργάτης Εργαστηρίου Τουρκικών Σπουδών Παν. Πειραιά

Τερέζης Χρήστος, Καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών,

Τζουρντός Δημήτριος, Διπλωματούχος 1ος Μηχανικός του Ελληνικού Εμπορικού ΝαυτικούΚάτοχος πτυχίου Βυζαντινής και Εκκλησιαστικής Μουσικής Μελετητής της αρχαίας Ελληνικής μουσικής

Τσιρώνη Νίκη,Ερευνήτρια Β΄ Βαθμίδας Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Τσουκαλάς Γεώργιος, Δρ Φιλοσοφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Χαλδαιάκης Αχιλλέας, Καθηγητής Τμήματος Μουσικών Σπουδών Φιλοσοφικής Σχολής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Χρόνης Νικόλαος, Ομ. Καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Χρυσός Ευάγγελος, Ομ. Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών